# Handleiding Toekomstverhaal Achterhoek 2100 - RPA

**Vraag:**
*Hoe kan het Toekomstverhaal Achterhoek 2100 helpen bij het beantwoorden van vragen die de komende 15 jaar op ons afkomen?*

Het Toekomstverhaal Achterhoek 2100 is het ruimtelijk perspectief voor de Achterhoek (RPA). Met het RPA in de hand is het mogelijk om samen (3-O) het gesprek te voeren en richting te bepalen over opgaven die op de Achterhoek afkomen. Hoe dat zou kunnen werken is hieronder met een paar actuele vraagstukken kort uitgewerkt. Het is een illustratie hoe het RPA ook voor andere kwesties zou kunnen werken.

**Wat is het antwoord wanneer het Rijk aan de Achterhoek vraagt om fors meer woningen te bouwen?**
In het RPA wordt gesteld dat de Achterhoek niet is gezwicht om grootschalig en massaal woningen te bouwen. De Achterhoek kan fijnmazig groeien in alle kernen, met enkele belangrijke stedelijke concentraties, waarbij deze groei is gekoppeld aan de economische en demografische groei. Woningen bouwen is daarmee geen doel op zich maar moet een bijdrage leveren aan de leefbaarheid, de economie en de kernwaarden van de Achterhoek.
Mocht het Rijk met een extra vraag komen, dan is het belangrijk om als Achterhoek een wedervraag te stellen. Voor wie moet er gebouwd worden en wat krijgt de Achterhoek daarvoor terug? Bijvoorbeeld, wanneer dit betekent dat de bereikbaarheid wordt verbeterd waardoor bedrijven zich willen vestigen en jongeren in de Achterhoek willen blijven wonen, dan draagt dat bij aan het RPA.



**Waar kunnen we bouwen?**
In het RPA wordt gesteld dat er bewust en zorgvuldig met de ruimte omgegaan moet worden om daarmee de kernwaarden van de Achterhoek te behouden én om ruimte te houden voor de nu nog onbekende opgaven. Een middel daarvoor is het aanwijzen van prioriteer en combineergebieden. Hoe deze zonering er voor de Achterhoek uitziet is een nadere uitwerking van het RPA.
In het RPA worden suggesties gegeven zoals het plannen van industriegebieden voor circulaire economie nabij spoor, wegen en water, het aanwijzen van grote opvanglocaties voor het vasthouden van water in de lager gelegen delen, en grootschalige landbouwgebieden voor voedsel en grondstoffen op vruchtbare bodems. Om ruimte te maken voor deze zonering worden er ook suggesties gedaan waar in de toekomst geen ruimte meer voor is in de Achterhoek.
Het ligt voor de hand dat kernen die nu of in de toekomst goed bereikbaar zijn, meer bouwpotentie hebben dan de kernen die meer op afstand liggen.

***BVR-adviseurs, Westewagenstraat 60, 3011AT Rotterdam, KvK: 30116885, BTW: NL 8025.44.319.B.01***
***IBAN: NL90ABNA0620051361***

**Hoe gaan we om met het watersysteem?**
In het RPA worden hier verschillende dingen over gezegd wat duidelijk maakt dat dit maatwerk is. Uitgangspunt is de ondergrond. Er zijn verschillende suggesties terug te vinden zoals het meanderen van de beken, meer ruimte voor vasthouden van het water maar ook een campagne om bewust met water om te gaan en minder te verspillen. Bewust is niet de terminologie 'Bodem en water sturend' overgenomen omdat omgaan met het watersysteem onderdeel moet zijn van een integrale afweging. Wat, hoe en waar je dat gebiedsgericht kunt doen moet nader uitgewerkt worden en onderling worden afgestemd. De waterkwaliteitsopgave vergt daarnaast o.a. meer zuivering, en een aanpak die mogelijk de gebieds- en landsgrenzen overstijgt. De optelsom van alle ingrepen moet de regio Achterhoek als totaal klimaatbestendig maken.

**Hoe behouden en versterken we het voorzieningenniveau?**
Het behouden van bestaande voorzieningen staat nu al onder druk. Het toevoegen van woningen levert vaak nog onvoldoende draagvlak op. Het RPA gaat daarom uit van een andere aanpak. Het mogelijk maken van voorzieningen, die bijdragen aan de leefbaarheid, wordt beschouwd als een collectieve opgave. Zowel fysiek, door gebouwen multifunctioneel te maken, 24/7 dubbelgebruik te stimuleren of door het combineren van functies. Maar ook in financiële zin door zoet en zuur te mengen, fondswerving voor belangrijke maatschappelijke voorzieningen en collectieve plekken te realiseren waar mensen materialen en machines kunnen delen, elkaar kunnen ontmoeten en voor elkaar kunnen zorgen.



**Mag er gebouwd worden in het buitengebied?**
In het RPA wordt een toekomstbeeld geschetst waarin er ruimte moet zijn voor productiehallen, testlocaties, opslagen groei van bedrijven. Ook de transformatie van het landelijk gebied, met verbouwen van grondstoffen en andere teelten, zal ruimte vragen voor opslag, voor bedrijven, voor schuren. Dat betekent dat er in het buitengebied gebouwd zal worden. Dat wat wordt toegevoegd staat ten dienste van het versterken en verbreden van de economie. Om ervoor te zorgen dat dit op een verantwoorde manier gebeurd is er een Achterhoek Stijl gedefinieerd.

**Hoe zorgen we voor behoud van de waarden van de Achterhoek?**
In het RPA wordt een oproep gedaan om een Achterhoek Stijl te definiëren, dit gaat zowel over de uiterlijke verschijningsvorm van bouwen en omgaan met het landschap. Maar ook over de wijze waarop zaken aangepakt worden en welke omgangsvormen daarbij horen. Nuchter en zelfbewust sturen op het collectief, met wederzijdse gunning en profijt: modern naoberschap. In het RPA wordt gesteld dat dit onderwerp een nadere uitwerking vraagt op het niveau van de gehele Achterhoek. Iedereen kan op een eigen manier daaraan bijdragen. Daarbij is het belangrijk om ook nieuwe waarden toe te voegen en niet alleen terug te grijpen naar het verleden.

**Wat is de toekomst van de landbouw in een veranderend landschap?**
Wat betreft de landbouw is het RPA heel duidelijk. De landbouw zal transformeren en de wijze wat en hoe geproduceerd wordt heeft zo min mogelijk impact op het milieu. De landbouwsector blijft daarin een landschappelijke en economische drager. Samen met de sector heeft de Achterhoek een kans om hierin voorbeeldig te zijn in Nederland en Europa. Mede door geopolitieke invloeden én door het vervagen van de landsgrenzen wordt in het RPA gesteld dat er vooral geproduceerd zou moeten worden voor de lokale én Euregionale markt.

**Hoe behouden we de maakindustrie?**
In het RPA wordt geconstateerd dat de maakindustrie van de toekomst innovatief is met ondersteunende diensten. Dat is een Achterhoekse traditie en verworvenheid, die wel permanent vernieuwing vergt. Dat betekent een vernieuwing en verbreding van de economie die ook letterlijk ruimte vraagt. Om de maakindustrie te vernieuwen en te versterken zal fors en duurzaam in moeten worden geïnvesteerd door de 3-O. Om voldoende personeel en bedrijven aan de Achterhoek te binden is een andere oriëntatie nodig op relatie werkgever-werknemer én op de manier waarop onderwijs en (bij)scholing wordt georganiseerd. Daar horen goede verbindingen bij met de omliggende (kennis)regio's en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving zodat mensen zich hier willen vestigen.



**Welke organisatievorm is nodig?**
In het RPA wordt gesteld dat de 3-O samenwerking in het ruimtelijk domein moet worden getrokken. Dat gebeurt nu al bij de woonopgave. Maar hoe omgegaan wordt met de transitieopgaven is ook een gezamenlijke 3-O verantwoordelijkheid. Dit overstijgt de gemeentegrenzen en publieke, private en maatschappelijke partijen hebben elkaar nodig. Als voorbeeld wordt in het RPA een gezamenlijk grondbeleid benoemd om de zonering in de Achterhoek mogelijk te maken. In het RPA worden suggesties gedaan voor deze samenwerking, bijvoorbeeld door het optuigen van een ruimtelijk programma Achterhoek met een 'programmaraad' waarin ook zachte waarden zoals natuur én jongeren een stem hebben. Dit moet nog verder worden uitgewerkt waarbij het belangrijk is om onderscheid te maken in wat partijen zelf kunnen en waarvoor de 3-O samenwerking nodig is. En wat kun je als 3-O samenwerking zelf en waar heb je de provincie, het Rijk of eventuele andere stakeholders voor nodig?

Hilde Blank
Directeur BVR adviseurs
Oktober 2025